

Archaeologies 2.1
POLISH translation of abstracts

Translated by Arkadiusz Marciniak

ARTYKUŁY

Ponowne odkrycie dziedzictwa Indian Caddo

Robert Cast, Timothy K. Pertula, Bobby Gonzalez, Bo Nelson
Caddo Nation of Oklahoma and Archaeological & Environmental Consultants, LLC

Abstrakt

Celem artykułu jest wskazanie na ważność partnerskich relacji pomiędzy rządami plemiennymi a społecznością archeologiczną. Jednym z elementów tego partnerstwa jest dyskusja nad rozporządzeniami ustawy o ochronie grobów tubylczych Amerykanów i repatriacji (NAGPRA). Z punktu widzenia Indian Caddo, współpraca ze społecznością archeologiczną przyczynia się do skuteczniejszej realizacji ewentualnych żądań które mogą się pojawiać w związku ze szczątkami ludzkimi wraz z zdeponowanymi z nimi obiektami sepulkralnymi, innymi obiektami grobowymi, przedmiotami kultu oraz pozostałymi przedmiotami stanowiącymi dziedzictwo kulturowe w rozumieniu ustawy o ochronie grobów tubylczych Amerykanów i repatriacji.

Marzenia z krańców świata oraz inne odwołania do historii Indian O'odham

Chip Colewell
American Academy of Arts and Sciences

Abstrakt

Indianie O'odham, zarówno Tohono O'odham jak i Akimel O'odham, legitymują się długą historią zasiedlenia surowych pustyń południowo-zachodniej części Stanów Zjednoczonych. Artykuł przedstawia wyniki badań nad sposobami w jaki miejsca pradziejowe oraz te związane z przodkami są integralną częścią codziennego życia współczesnych Indian O'odham, które przeprowadzono w ramach projektu etnohistorycznego realizowanego wspólnie przez starszą plemię oraz promotorów kultury. Koncentrując się na dolinie San Pedro, która nie znajduje się obecnie pod kontrolą spadkobierców O'odham, ukazano skomplikowane relacje łączące rodowitych Amerykanów z krajobrazem kulturowym stworzonym przez ich przodków. Biorąc pod uwagę żądania w zakresie dziedzictwa formułowane przez rdzennych mieszkańców w połączeniu ze nasilającą się koniecznością równoważenia oczekiwań wielu udziałowców w procesie zarządzania dziedzictwem kulturowym, kwestie te stają się coraz ważniejsze i wymagają natychmiastowego działania. Uważam, że należy oczekiwać od badaczy lepszego rozumienia stanowisk archeologicznych oraz wydobywanych tam przedmiotów

nie tylko w kontekście wiedzy o przeszłości jakie one przynoszą ale także ich potencjału poznawczego o współczesnym świecie.

(słowa-klucze): O'odham, ethohistoria, dziedzictwo, krajobraz archeologiczny, dolina San Pedro)

Dziel to co wspólne: Ekonomia polityczna krajobrazów Afryki Południowej stanowiących dziedzictwo kulturowe

Alinah Kelo Segobye, University of Botswana

Abstrakt

Doświadczenia dziedzictwa kulturowego południowej Afryki pozwalają na zwrócenie uwagi na to jak sporne dziedzictwo i zarządzanie nim odbijają bardziej strukturalne napięcia pojawiające się w procesie konstruowania tożsamości. Konflikty te można po części przypisywać sposobom w jakim przeszłość jest konstruowana przez grupy społeczne. Elementy spuścizny rywalizacji o dostęp do niektórych zasobów, w szczególności ziemi, są wyraźnym komponentem współczesnych konfliktów toczonych wokół problemów identyfikacji, wartości i wykorzystania krajobrazu kulturowego we współczesnej Afryce. Dyskusje na temat rdzenności oraz wykorzystania historycznie ważnych miejsc w Botswanie i RPA wskazują, że archeolodzy oraz osoby zajmujące się dziedzictwem muszą stale angażować się w pisanie przeszłości, zwracając przy tym szczególną uwagę na publiczny odbiór przedstawianej przeszłości. Tworzone obrazy winny uwzględniać globalne dyskursy na temat rdzennych i nie-akademickich archeologii a archeolodzy afrykańscy powinni dzielić się swoimi doświadczeniami o tym w jaki sposób ekonomia polityczna historycznie ważnych miejsc w których pracują, określa warunki publicznego dostępu do przeszłości. Jednocześnie świat archeologii, świadomy niektórych wyzwań przed którymi stają praktykujący w Afryce archeolodzy oraz sfera publiczna, powinien w przyszłości wykazywać czujność w zakresie problematyki ochrony dziedzictwa oraz postaw obywatelskich starając się sprostać aspiracjom światowej archeologii starając zachować swoją integralność.

Archeologia Majów a polityczna i kulturowa tożsamość Majów w Gwatemali

Avexnim Cojti Ren

First Nations University of Canada

Abstrakt

Skutkiem kolonizacji było pozostawienie Majów na nierównej pozycji w płaszczyźnie ekonomicznej, społecznej, politycznej i kulturowej w stosunku do Latynosów. Jest to doświadczenie, które dzielą oni z innymi rdzennymi społecznościami Ameryki Łacińskiej. Podobnie jak te grupy, Majowie legitymują się długą historią oporu, do

której nowy rozdział dopisuje każda kolejna generacja posługując się nowymi środkami mającymi na celu poprawę swojej niekorzystnej sytuacji.

Archeologia może zostać wykorzystana do pisania historii przynosząc społeczności Majów istotne korzyści oraz walcząc ze szkodliwymi stereotypami na ich temat. Archeolodzy pracujący w Gwatemali są zobowiązani do przestrzegania wyższych standardów etycznych wobec rodzimych społeczności wśród których prowadzą swoje badania, szczególnie podczas interpretacji i tworzenia rozmaitych teorii na temat historii Majów. Historie tworzone przez archeologów mają wpływ na społeczności Majów a one same mają niezbywalne prawo do tworzenia swej własnej tożsamości poprzez historię.

FORUM

World Archaeological Congress w krytycznej i osobistej perspektywie

Pedro Fuanri, Caminas State University, Brazylia

Abstrakt

Artykuł dotyczy epistemologicznego i politycznego kontekstu powstania World Archaeological Congress i konsekwencji tego wydarzenia dla historii naszej dyscypliny. WAC jest autorem szeregu doniosłych politycznie inicjatyw takich jak sformułowanie zbioru przepisów w zakresie etyki. Swe działania realizuje przez organizację opartą na przedstawicielach pochodzących z wszystkich regionów świata oraz reprezentantów społeczności rodzimych. Wszystko to doprowadziło do wprowadzania archeologii na arenę światową. Autor, będący byłym Sekretarzem WAC, apeluje dalsze pogłębianie demokratycznych reguł w działaniach organizacji.

Świętując różnorodność

Robin Torrence, Australia Museum, Sydney

Abstrakt

Wielkie kongresy są integralnym elementem tożsamości WAC. Pomimo pojawiających się kontrowersji i kłopotów organizacyjnych kończyły się zawsze wielkim sukcesem skupiając duże grono różnorodnych uczestników gotowych do podzielenia się swoją szeroką wiedzą oraz różnymi punktami widzenia. Lata jednak mijają i zastanawiam się czy WAC nie powinien poszukiwać nowych rozwiązań. Proponuję aby WAC rozważył skierowanie większej energii na wspieranie lokalnych inicjatyw oraz małych i wąsko specjalistycznych spotkań gdyż w dłuższej perspektywie posiadają one większe możliwości włączania szerszych grup badaczy, promowania różnorodności oraz generowania intensywnych i efektywnych form współdziałania.

Wyzwalająca archeologia, archeologie wyzwolenia i WAC

Larry Zimmerman, Indiana University – Purdue University Indianapolis & the Eiteljorg Museum

Abstrakt

World Archaeological Congress, oprócz wszystkiego innego, zakwestionował przekonanie archeologii procesualnej o tym, że archeologia jest dziedziną obiektywną i apolityczną co doprowadziło do wyalienowania rodzimych społeczności wskutek dehumanizacji ich samych jak i ich przodków. WAC uwypuklił polityczny kontekst funkcjonowania archeologii, który musi zostać uwzględniony podczas jakiegokolwiek rekonstrukcji przeszłości i jej wykorzystania. Struktura WAC umożliwia zabranie głosu przez tych, których przeszłość jest badana metodami wykopaliskowymi, następnie interpretowana i 'przywłaszczana' przez innych. WAC podkreślał także konieczność bezpośredniej współpracy z rdzennymi społecznościami oraz tymi, które posiadają bezpośredni związek z jakimiś grupami z przeszłości. W istocie więc celem WAC było wyzwolenie archeologii z praktyki naukowego kolonializmu, które to zmagania przedstawione są w tym artykule. Wiele pracy pozostaje nadal do wykonania. Archeolodzy winni wypracować precyzyjne epistemologie współpracy i określić ich wpływ na nasze rozumienie przeszłości, które dokonuje się w tym procesie. Znacznie trudniejszym zadaniem pozostaje przekonanie zarówno archeologów jak i lokalne społeczności o wadze archeologii w tworzeniu więzów społecznych oraz podtrzymywaniu tożsamości kulturowej.